

משפט יצחק

הבאת אביו הגוסס לבניין שיש בו כהנים

חתונה עם גרושת שכנו – אשה המזמרת וקולה נשמעת לשכנים - י.ד. גרונברגר

גיליון 25 • אבן העזר ואישות

מאת: הרב יצחק דן גרונברגר

כל הזכויות שמורות. אין לפרסם את הגיליון בשלמותו, להעתיקו או לעבדו עיבוד מהותי בלא רשות בכתב. ציטוט קצר ומידתי מותר בכפוף לייחוס מלא ולהפניה פעילה אל grunberger-law.co.il.

שאלה:

והנה שכנו הרב שמעון קהאן שמע את הדברים וייחד חדרה גדולה מאוד. פנה הרב קהאן לראובן ואמר: "הנני משתתף בצערך ובאמת יש כאן מקרה כואב, אמנם ידוע לך שאני מצאצאיו של אהרן הכהן ויש לי בביתי ארבעה בנים זכרים שטרם נשאו, ואיך תביא לבניי שלנו אדם גוסס המחכה לאריכות ימים, הרי אביך יכול לבוא לביתו של מעלה בכל עת ונמצאנו אני ובני חטאים וטמאים לשם בטומאת מת החמורה האסורה לנו! אינני מסכים שתביא את אביך לכאן, נוסף לזה יש איסור לכהן להיטמא לגוסס".

ראובן מנגד אמר: "אף אני משתתף בצערך אמנם אני מביא את אבא שלי לכאן ואין על מה לדבר, יש לי מצוות כיבוד אב ועלי לקיימה כדבעי".

והתעצמו שניהם בדין זה אומר בכה וזה אומר בכה, ומאחר ושניהם כוונתם לשם שמים לקיים מצוות השם באנו בזאת לבאר מה הדין במקרה זה ועוד דינים המסתעפים ממנו:

תשובה:

שיבאו הכהנים אלא כ' שאם לא ישימו דבר החוצץ מפני הטומאה אין שום פתרון ויצטרכו הכהנים להתפלל במקום אחר.

וכן ראיתי ברבנו המהרי"ל (שו"ת ס' סה) שהביא ראייה זו במקרה שלו, שם דן האם הכהנים יכולים לכוף את יורשי המת להוציא את המת מהבית בכדי שייכנסו הם לביתם, ז"ל: "ולענין גוף השאלה אם יכול להכריח יורשי המת לשאת אותו חוצה כדי שיחזור הכהן לביתו, נראה דתליא במנהגא. אם רגילים לישא שאר המתים מיד אחר פטירתם לבית הטהרה, ה"נ יכול לכופן אבל אי רגילין להשהותם משום כבודם לשמוע עליו רבים, כלומר עד שיבאו רבים ויתעסקו עמו א"נ לטהרו בביתו, א"כ היכן מצינו לכופן לזולת בו נגד המנהג. ולא שייך הכא על המזיק להרחיק את עצמו דאנוס הוא דהואיל ונהוג נהוג". ובהמשך דבריו הביא ראייה זו וכ' שא"א להעמיד את הגמ' ביום שבת ומפני כן לא טלטלו את המת שהרי אפשר לטלטל מת מפני כבוד החיים ע"י ככר או תינוק (ובמ"א ס' שא"כ יד' הביא שהגמ' חולק על ההיתר זה לענין שבת וכן המנהג שלא מטלטלים מת מפני כבוד החיים).

והנני אשתומם כשעה חדא על ראיית המהרי"ל מהגמ' הנ"ל ולא זכיתי להבינה. חדא שרש"י פירש שם ש'אידרונא' הוא חדר מיוחד שמשמים בו את המת, וא"כ מה ראייה יש מזה שלא הוציאוהו ממקומו המיוחד לנידון המהרי"ל שהיה מוטל בבית, וגם הכהן היה רוצה להיכנס לביתו של עצמו ולא לבית הכנסת כמו שהוא בגמ'. ועוד ששם בגמ' מי יימר שהיה מת יהודי דילמא היה מת גוי לשית רבנן שגוי מטמא באהל (וכן הסכימו הפוסק' יו"ד שעב סע"ב) וממילא לא היה אפשר להוציאו כלל מפני אימת הגוים, וצ"ע.

אלא שדברי המהרי"ל הובאו להלכה בדברי הרמ"א בשני מקומות בשו"ע או"ח שא"כ סע"ב, יו"ד שעא' סע"ד. באו"ח כ' הרמ"א שמוטר לטלטל מת ע"י גוי לצורך כהנים היינו שיתפללו דהוי שבות דשבות לצורך מצווה. וביד"כ כ' בזה"ל: "הכהנים אינן יכולין לכוף לקרובי המת שיוציאו המת ממקומו כדי שהם יהיו רשאים ליכנס לביתם, אם לא במקום שדרך להוציא כל המתים".

מעשה כואב היה ברמה ג' בבית שמש ופנו אלנו לקבל חוות דעת בעלי בתים בנושא.

מעשה בראובן שיש לו אב זקן שחולה במחלה קשה, לאחר טיפולים ותקופה ארוכה בבית החולים קבעו הרופאים שלפי קוצר ידיעתם בדרכי הטבע אין לאביו אלא מספר חודשים לפני שישבוק חיים לכלל ישראל.

לאחר שהתייעץ ראובן עם אחיו ובני ביתו החליטו כולם פה אחד שעדיף שאביהם יאריך ימים עם המשפחה בבית ראובן במקום שישאר בבית החולים עם צוות הרופאים ואנשים זרים. הרופאים אמרו שהדבר כרוך בהבאת מכשירים מסוימים אשר חיי אביו תלויים בהם אבל ההסכמה הייתה שבכל מקרה יביאו את האבא לביתם עד אריכות ימיו.

האם איסורי התורה כגון טומאה לכהנים מוגדרים כ'נזק' בדיני שכנים: ראשית עלנו לברר האם כלל טומאת כהנים נחשב לנזק או שכל מה שלמדנו בפ"ב דמסכת בבא בתרא לגבי נזקי שכנים הוא רק בנוק הנוף והרכוש כגון שמזיק לכותלו של חברו ע"י אש ומים או שמזיק לגופו ע"י עשן וצפצוף הציפורים וכדומה, אבל נזק רוחני לא שמענו ששכן המזיק את הרוחניות של השני יהיה חייב להרחיק.

ולכא' מצאנו את ההיפך, בגמ' ב"ב כא. למדנו ששכן יכול לעכב על שכנו מללמד תינוקות בתוך ביתו, ואפילו אם בא ללמד תורה יכול שכנו לעכב עליו ולומר שאינו יכול לישון מפני קול הנכנסים ויוצאים והתינוקות. ורק מפני תקנת יהושע בן גמלא כהן גדול שראה שמי שאין לו אב אינו לומד תורה והתקין שיהיה קובעים מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר אינו יכול לעכב. ומזה למדנו שאין במעשה המצוה להחזיר לגרום נזק לשכן. ומי שירצה לקיים מצוות (כמו שבאמת כל יהודי רוצה לקיים ע' רמב"ם גירושין פ"ב ה"כ) ייעשה זאת כשלא מזיק לשכן, אא"כ כבר נהגו כגון בניית סוכות במוצאי יו"כ בשעות מאוחרות בלילה אע"פ שמפריע לשכנים לישון כמו שמשמע מהרמ"א בשו"ע או"ח ס' תרכה. וא"כ לא נראה טענת ראובן שמפני שרוצה לקיים מצות כיבוד אב יכול להביא את אביו לביתו, שאין בקיום מצוה היתר להזיק (ולגבי מה שכתב הרמ"א באו"ח ס' תרצה' סע"ב שמי שמזיק בפורים פטור אין עניינו לכאן, וכבר כתבנו תשובה על זה בשנים קודמות).

ואע"ג שמבואר בשו"ע חו"מ ס' קנו סעיף ג' שכל דבר מצוה אין השכנים יכולים לעכב פשוט הוא שזהו דוקא במצוה המוטלת על הכלל ולא במצוות הפרט, וכ"כ בשו"ת חת"ס חו"מ ס' צב.

עוד מצאנו בגמ' (מגילה כו:) "ההוא בי כנישתא דיהודאי רומאי דהוה פתיח לההוא אידרונא (חדר), דהוה מחית ביה מת, והוה בעו כהני למיעל לצלויי התם. אתו אמרו ליה לרבא, אמר להו: דלו תיבותא, אותבוה, דהוה ליה כלי עץ העשוי לנחת, וכלי עץ העשוי לנחת - אינו מקבל טומאה, וחוצץ בפני הטומאה. אמרו ליה רבנן לרבא: והא זמנין דמטלטלי ליה כי מנח ספר תורה עליוה, והוה ליה מיטלטלא מלא וריקם! - אי הכי לא אפשר". הרי להדיא שרבא לא צווה להוציא את המת מהחדר בכדי

הוא כיון שאינם ממונו ולא באו מכחו. וכל מה שדברו הפוסקים שהוא 'גיריה דיליה' הכוונה לומר שהוא גיריה של המת עצמו אבל פשוט שאין זה גיריה של הקרובים וא"א לחייב אותם להוציא את המת רק מפני שהוא ברשותם כיון שלא הם הניחוהו. ועוד ראייה ליסוד זה ממש"כ הרמ"א (קנה סעי'ה) שאם באים גשמים לעלייה ויורדים לבית אין בעל העלייה חייב לתקן את המעזיבה אלא על הניזק להציל את עצמו, וכ' שם הב"ח והש"ך שכיון שלא באו המים בפשיעתו אין עליו חיוב. וה"ה בנידון זה.

ולא נעלם מעיני דברי הערוה"ש ס"ק לח' והחז"א (ב"ב א' סק"ג) שכתבו שבמקרה הנ"ל לכו"ע חייב בעל החורבה לגדור ולא נחלקו אלא לענין תשלום הנזק. אלא שאף לדבריהם אין חיוב זה אלא מצד 'כופין בני העיר זא"ז לבנות בית שער וכו' והוא מפני ששכיח היזקא, אבל כאן לא שייך לומר שכיח היזקא מאחר ואין זה מתייחס לקרובים כלל, כנ"ל. ועוד, שפשוט הראשונים, הרמ"א הש"ך והגר"א משמע שלא כדבריהם וא"א לחייב לגדור מפני זה.

להביא גוסס לביתו של הכהן: הנה נתבאר לעיל שכל נידון המהרי"ל הוא האם אפשר לחייב את הקרובים לאפשר את הוצאת המת לטובת הכהנים, ובזה כתב שכיון שיש משום בזיון המת א"א לחייב אא"כ יש מנהג. וטעם המהרי"ל הוא מפני שהוא אנוס ולא שייך לומר שעל המזיק להרחיק (ודנו הפוסקים) האם הכוונה אנוס מפני המנהג או אנוס מפני שמת בידי שמים) אבל מ"מ לא שמענו שיהיה מותר לאדם **להביא לביתו מת ולומר לכהנים שהם ירחיקו את עצמם.**

וכן נראה מדברי הפוסקים הנ"ל שטומאת מת היא גיריה של המת וא"כ המביא למקום שמאחיל על כהנים לוקח את החזק וזורק על הכהנים ואסור לעשות כן. ונמצא שאסור לאדם להכניס מת למקום שנמצאים של כהנים, ופשוט.

גוסס, חי או מת: אמנם יש לבאר מה הדין להביא גוסס שעדיין לא מת. והיה נ"ל שאסור, שהרי למדנו בגמ' (גיטין כח.) 'רוב גוססים למיתה' וא"כ כיון שלענין איסורים הולכים אחר הרוב אסור לאדם לטמא כהנים ע"י הבאת גוסס, אלא שלכא' לגבי דיני שכנים 'אין הולכים בממון אחר הרוב' ויכול ראובן לומר שאביו מצד דיני ממונות נחשב כחי אע"פ שלענין איסורים נחשב ע"פ הרוב כמת.

אלא שאיננו להדיא במסכת שמחות (פ"א) 'הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו'. ושני המאמרים האלו נראים סותרים זא"ז, ומצאתי במהר"ם מרוטנבורג הובאה בב"י ס' יו"ד שלט' שכ' שכל זמן שהוא לפנינו הרי הוא כחי לכל דבריו ומש"ה אין מעצמים את עינו ולא נוגעים בו וכו' כמבואר שם, אבל אם אינו לפנינו חוששים שמת כבר ומש"ה פסק שם סעיף ב' שאם אמרו לאדם שראו את אביו גוסס כבר ג' ימים צריך להתאבל עליו.

אבל אין תירוץ זה מספיק, שהרי מבואר בתוס' (יבמות קכ: ד"ה למימרא) שגוסס אין מעידים עליו שמת להתיר את אשתו וע"כ שלענין אבילות שאני, וכתבו האחרונים ביו"ד שלט' שאין לאשה להתאבל על בעלה שהיה גוסס לפני ג' ימים שלא יבאו להתירה להינשא לאחר, וע"כ שהוא דין באבילות דוקא. ואולי יש לומר טעם כפי **שביאר רבנו האר"י בשער המצות פרשת ויחי** שמצות האבילות היא תועלת לאור המקיף שבנשמת הנפטר ורצו חכמים להועיל למת במקום שאין בזה חשש איסור והיתר אשת איש בעלמא.

והאמת שחז"ל דברו מפורש על דין כהן וגוסס, בגמ' נזיר (מג.) ת"ר: להחלו - עד שעה שימות, רבי אומר: במותם יטמא - עד שימות. מאי בינייהו? אמר ר' יוחנן: משמעות דורשין איכא בינייהו, ר"ל אמר: גוסס איכא בינייהו; למאן דאמר מלהחלו - אפילו גוסס, למ"ד במותם - עד שימות אין, גוסס לא. וכו' שם

והנה דברי המהרי"ל אינם ברורים שכ' שלחייב את הקרובים להוציא את המת **תליא במנהגה** שאם רגילים להוציא יכולים לכוף ואם אינם רגילים להוציא אינם יכולים לכוף, וא"כ קשיא סתמא אסתמא ומה הדין כשאין מנהג. ומהמשך דבריו שכ' 'ולא שייך הכא על המזיק להרחיק דאנוס הוא דהואיל ונהוג נהוג' משמע קצת שא"צ להרחיק מפני שהוא אנוס ולא עשה את הנזק בעצמו, אלא שקשה קצת שמשמע שהאנוס הוא המנהג, ובוודאי יש טעות סופר בדבריו וצ"ע.

מכל מקום נמצאנו למדים שדעת המהרי"ל והרמ"א להלכה שהזיק של טומאת מת לכהנים הוא היזק ממש **בדיני שכנים** ושייך בזה לומר על המזיק להרחיק, אילויל במקום שהוא אנוס. זאת ועוד, שגם ס"ל שהוא נזק בגיריה דיליה והיה שייך בזה לומר שעל המזיק להרחיק.

וכ"כ להדיא **הב"ח** ביו"ד סו"ס שעא' שעל המזיק להרחיק את עצמו (וכוונתו דזה הוא גיריה דיליה) אלא **שמשום כבוד הבריות** א"א לחייב את הקרובים להוציא, ועל כן חידש שבנפל שלא שייך בו כבוד המת כמבואר בפוסקים אפשר לכפות על הקרובים להוציא בכדי שיכנסו הכהנים בביתם. והסכים עמו הש"ך.

מי צריך להרחיק: אלא שקשה לי טובא בדין הזה, איך שייך לחייב את הקרובים להרחיק את המת, האם הקרובים הם המזיקים? האם הם הרגוהו בידיהם? האם מת קניין יש בו בכדי לומר שעל הקרובים להרחיקו כממונו המזיק? הרי המת הוא המזיק את הכהנים והמת הוא ברשות עצמו ולא שייך בעלות על מת, ומה גם שמת אסור בהנאה (יו"ד ס' שמט') ולא שייך בגופו ירושה, אלא שיש חיוב על הקרובים לקבורו אבל אין זה ענין שנחייב אותם להוציא את המת מפני שהוא מזיק לכהנים. לאור זאת אם יאמרו הקרובים לכהנים 'אנו לא נוציא את המת מהבית ואם אתם רוצים תכנסו אתם ותוציאו' מי מעכב בעדם ולמה רק בגלל שהם יורשים את המת מוטל עליהם להרחיק את נזיקו, הגע בעצמך שהמת השאיר את כל הכסף לשכן, האם נאמר מעתה שעל השכן להוציא מפני שהוא מזיק?

ומפני חומר הקושיא נ"ל שבאמת כל הנידון במהרי"ל הוא **כאשר הכהנים רוצים לשכור אדם שיוציא את המת מהבית אם הקרובים יכולים לעכב או לא**. וכן משמע בט"ז בסימן שעב ס"ק יא'. וביאר כן כוונת המהרי"ל.

ובט"ז שם הקשה עוד על המהרי"ל, שהרי המת הוא נזק דמילא ודומה לנוטע אילן סמוך לבורו של חברו שכיון שהשושים באים לאחר מכן אינם גיריה דיליה וה"ה כאן שמהשמים המיתוהו (ולאו דוקא, וה"ה אם הרגוהו אין הרוצח חייב להרחיק את המת מהכהנים) ולא שייך לומר שהיו גיריה דיליה לחייב את הקרובים להוציא, ע"כ. ולפי מה שכתבנו לעיל אפילו אם היה גיריה דיליה (כפי מה שמשמע מהמהרי"ל עצמו) א"א לחייב את הקרובים שהרי אין להם שום קשר לנזק שהמת עושה. וע"ש עוד בט"ז שגם התקשה בדברי המהרי"ל כעין מה שהקשנו בתחילה.

ושמעתי אומרים שמפני שהמת נמצא ברשותו הוא חייב להוציא כיון שמזיק לאחרים. אולם ליבי לא כן ידמה (והארכנו בזה בתשובה אחרת על אש שנפל בחצירו מאליו ובכוונה לא כיבה והזיק), דמאיוה דין אפשר לחייבו, הרי זהו אנוס שבא מהשמים כמ"ש המהרי"ל והט"ז ואין זה מתייחס אליו רק מפני שהוא ברשותו. ואין זה דומה אלא למה שמבואר בדברי הרמ"א **חומ"מ ס' קנה סעיף מד'** שאחד שיש לו חורבה אצל חברו ודרכה באים גנבים אצל חברו אין בעל החורבה צריך לגדור ולמנוע כניסת הגנבים מפני שאין זה גיריה דיליה ואין זה מתייחס אליו, וגם אם יבאו גנבים ויגנבו את השכן פטור הוא מלשלם דלא גרע מפורץ גדר בפני בהמת חברו (ב"ק נה: חומ"מ שצו) שפטור. וכ' שם הש"ך הגר"א והנתיבות שאפילו גרמא לא

עוד ראיתי בתה"ד ס' רנד' (הובא בשו"ת יהודה יעלה ס' רסד') שכ' לגבי פדיון הבן שהוא ממונא ואיסורא שאין יכול לומר 'קים לי' כיון שיש בו איסור ואיסורא דאורייתא לחומרא חייב להחמיר ולפדות. וכ"ש בנידון דידן שאין האיסור קשור לממון כלל.

ולאחר זמן שבח לא-ל ראיתי שכסברא זאת ממש כ' הכנה"ג (חומ"מ הגה"ט סקפ"ו) שא"א לומר 'קים לי' במקום שאין קשר בין האיסור לממון וכ"ש לעשות מעשה ע"י האיסור, ז"ל שם: "ואף על גב דבמילתא דאיכא איסורא וממונא פלוגתא דרבנן היא אי מצי למי' קים לי, כמו שכתבתי באורך בטור זה ס' כ"ה בהגהות בית יוסף בכללי הקים לי אות ס", נ"ל דהכא כ"ע מודו דהוי מילתא דאיסורא ולא פתיך בהדי דררא דממונא. דע"כ לא פליגי הנהו רבנא אם יכול לומר קים לי היכא דאיכ' איסורא וממונא אלא היכא שזוכה בממון בטענת הקים לי, אבל בנידון דידן דאפילו למ"ד בדבר דאית ביה איסור וממון יכול המחזיק לומר קים לי, היינו דוקא בשב ואל תעשה שהאיסור נעשה מאליה כגון רבית ואונאה וכדומה להם, אבל לעשות האיסור בקום עשה דומיא דנידון שלנו אינו יכול לומר קים לי אפילו דאית ביה ממונא." וכ"כ עוד הכנה"ג חומ"מ ס' סז בטוען 'קים לי' שנוהג שביעית' כדי לשמט ממון, וכן בסמ"ק קנה בטוען 'קים לי' כדי לא להרחיק ריח רע מבית הכנסת'.

צדדים לקהל מדין טומאת כהנים: אלא שתקוות ראובן לא תאבד לעד. שהרי ע"פ דברי הראב"ד (פ"ה נזירות ה"ז) שכ' שאין איסור לכהן טמא לחזור ולהיטמא למת אחר. ולפ"ז כהנים בזמן הזה שכבר הם טמאים טומאת מת אין עליהם איסור להוסיף טומאה על עצמם. ואע"פ שלא קי"ל כהראב"ד ופשוט שאסור לכהן להיכנס לבית חולים וכדומה שבוודאי יש שם טומאה, מ"מ יש לצרף דעת הראב"ד לספק (וע' פת"ש ס' שעב סק"ט), ובצירוף דעת הש"ך (י"ד ס' שעב ס' ב') שסובר שדוקא אהל המת עצמו הוא מדאורייתא אבל אהלים הסמוכים לאהל המת אינם אלא מדרבנן, ואע"פ ששפכו הפוסקים על הש"ך סוללה וחלקו עליו בתוקף, האחרונים מצרפים את דעתו למחצה לשליש ולרביע.

וא"כ נמצא שיש לנו את דעת הר"ן שמותר לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס, ודעת הראב"ד שכהן טמא אפילו להיטמא אין איסור (לכה"פ לפי המל"מ פ"ג דנזיר) ודעת הש"ך שטומאה בבית הסמוך לאהל המת אינו אלא מדרבנן, וא"כ בדרבנן בוודאי ששומעים להקל ויכול ראובן לומר 'קים לי' כהני פוסקים' ויביא את אביו גוסס לביתו.

להפסיק בפני הטומאה: אבל מ"מ נ"ל פשוט שאם ראובן טוען שיעשה הפסק בין המקום בו יימצא אביו לבין שאר חדרי הבית, וממילא הטומאה לא תעבור לפרוזדור הבניין ולבית של הרב קהאן א"א לעכב בעדו. ועוד נראה שיש עליו חיוב לעשות כן מאחר ורוב גוססים למיתה נמצא שבכל עת יכול הוא להזיק את הכהן בהזיק של איסור דאורייתא (בלי הצירופים הנ"ל). ואף במקרה שבהבאת הגוסס יהיה לכהן טרחה שיצטרך לצאת מביתו לזמן קצר עד שיגיע החולה לביתו של ראובן או יצטרך להיסגר בתוך ביתו, מכיון שהוא דבר מצוי שאדם נסגר בתוך ביתו לזמן מה נ"ל שאפשר לחייב את הכהן להישאר בביתו כמה דקות בדלת סגורה עד שיביאו את אביו הגוסס, והוא בכלל דברי המהרשד"ם ס' תסב.

אם יש חשש טירוף הדעת: עוד צד להקל הוא שאם יש חשש שע"י העיכוב שמעכבים את אביו לבוא לביתו יטרף דעתו ויחמיר מצבו של הגוסס פשוט שאפשר להתיר לראובן להביא את אביו לכאן נגד צונו הכהן, דומה למה שהביא הפת"ש (י"ד ס' שע' סק"א) שאם יש רופא כהן אפילו באדם שכבר מת אם הרגישו בו ספק הזזת איבר ואולי יש ס"ס שהרופא יחזיר אותו לחיים מותר לרופא הכהן לבוא לבדוקו, וכ"ש כאן שהגוסס 'הרי הוא כחי לכל דבריו' ומצווה כהן זה להחיותו. ואולי שייך

רש"י (או המפרש לפי כמה דעות) "גוסס איכא בינייהו - דלמאן דמשמע ליה מלהחלו אפילו בגוסס קאי בלא יחלל דכיון שהוא גוסס סופו להיות חלל דקי"ל (גיטין דף כח) רוב גוססין למיתה וקאמר דלא יחלל כו' ולמאן דמשמע ליה מבמותם עד שימות אינו עובר בלא יטמא לא כהן ולא נזיר אבל בגוסס לית לן בה".

ולמעשה נפסק בשו"ע יו"ד ס' שע' אסור (לכהן) ליכנס לבית שיש בו גוסס. וכ' שם הרמ"א: 'ויש מתירין, וטוב להחמיר'. ולשון הרא"ש (קיצור פסקי שמחות ס"ט) 'הכהן מזהר על הגוסס', וביאר הש"ך: אע"פ שטומאה אין כאן חילול יש כאן. וב"ה כ' שאין מקום להקל כלל ואסור מן הדין לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס. ואיסורו מדאורייתא כמ"ש הפוסקים.

ומזה משמע שאסור להביא גוסס במקום שיש בו כהן, שהרי אם אסור לכהן להיכנס גם אסור להביא גוסס לכאן דמאי שנא. ואע"פ שהש"ך (ס' שע' ס"ק ד') כ' שיש לדייק שאסור לכהן להיכנס אבל א"צ לצאת מבית שיש בו גוסס, מ"מ לא מבואר מדבריו אם מותר להביא גוסס לבית שיש בו כהן, ומסברא אסור.

איסור רק לכהנים: ופשוט שא"א לראובן לטעון שאין בגוסס נזק שהרי למי שאינו כהן אין הדבר מזיק, שלא גרע כהן מאסטניס כמו ר' יוסף שפסק (ב"ב כג.) שבשבילו לכלוך העופות הוא כקוטרא ובית הכסא מפני היותו אסטניס, ואע"פ שהרא"ש והתוס' כתבו שם שדוקא באדם שהוא ידוע שהוא אסטניס נאמר דין זה, מ"מ כל כהן ידוע שהקב"ה עשהו 'אסטניס' אצל טומאת מת, וכמ"ש השו"ע חומ"מ ס' קנה סעיף לט'.

בשדיני ממונות ודיני איסור והיתר נפגשים: אמנם מה שהסתפקתי הוא שמאחר ויש לנו את דעת הר"ן (הוא הדעה המתרת בשו"ע לעיל - וגם הרמב"ם והרי"ף משמע שפסקו כן) שכתב להדיא שמותר לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס וכן פסק הרמ"א מעיקר הדין א"כ לענין דיני ממונות למה לא יוכל ראובן לומר 'קים לי כהר"ן ואני אביא לכאן אבי הגוסס ועליך להוכיח שיש כאן איסור שאתה המוציא'. ולכא' היה נ"ל ששייך זה למה שנחלקו הרמב"ם והרא"ש לגבי ספיקא דדינא האם צריך להרחיק את הנזק כגון אם צריך גם לסוד בסיד את בורו או שסגי בהרחקה שנשאר בספק בגמ' והרמב"ם (שכנים פ"ט) פסק לחומרא והרא"ש (שם) לקולא. וכ' המ"מ שסברת הרמב"ם הוא שמספק אין לו להזיק לחברו, והרא"ש כ' לקולא וביאר הגר"א (ס' קנה ס"ק ח) שאע"פ שמדאורייתא אסור להזיק מ"מ כיון דמילי דממונו הוא אזלינן לקולא. וכן לענין מציאה בספק אם צריך ליטול ולהכריז פסק הרא"ש שחייב ליטול ולהכריז והרמב"ם כ' שלא יטול ואם נטל לא יכריז (שו"ע חומ"מ ס' רס סעי' ז).

אלא שבאמת אין זה דומה, שבין לענין הרחקת נזיקים בין לענין מציאה אע"פ שיש בזה איסורא מ"מ הוא איסורא שקשור לממון בעצם הענין ובוה שייך לומר שבממון שייך מחילה והוא יותר קל מאיסור משא"כ במקרה דנן שאנו דנים האם יש חילול במה שהכהן נכנס אצל הגוסס או שאין בזה חילול והוא איסור שאינו קשור לממון, אלא שבמקרה דנן באופן מיקרי הוא קשור לדיני ממונות. וא"כ נראה שחזור הכלל שספיקא דאיסורא דאורייתא לחומרא וכיון שגם ישראל הוזהרו שלא לטמא הכהן לכה"פ מדין 'לפני עור' (והרבה זמן הנני מסתפק בלשון השו"ע יו"ד סימן שעג' סע"א שהגדולים מוזהרים על הקטנים, האם הכוונה גם על גדולי ישראל או דוקא גדולי כהנים, ולא מצאתי הכרע בדבר וגם לא חיפשתי היטב) ממילא חייב ראובן להחמיר ולהכריע שיש בזה נזק לכהן, וכיון שפסק המהרי"ל לעיל שהוי גיירה דיליה ממילה אסור לראובן להביא את אביו הגוסס לביתו.

שכ' **בשער המשפט חו"מ ס' קעא סק"ד**. והעיר לי חכם אחד שגם כאן שייך לומר 'טלטולא דגברא' שהרי הגרש יכול לדחות את האשה מצד דין זה וממילא היא אינה יכולה לבוא להתגורר בבניין, ומה שע"ז הנשואים יתבטלו אין זה עניינו ועל החתן לדאוג לעצמו ולבת זוגו, ודבריו נכונים.

אשה המזמרת בתוך ביתה: ומכאן לדון על אשה המזמרת בתוך ביתה בקול גבוה והשכנים רוצים לעכב עליה מפני 'קול באשה ערוה'. מאחר ומבואר בגמ' ב"ב כג. שקול צפצוף העופות הוי נזק, ומבואר לעיל ע"פ המהרי"ל שזנק רוחני שמיה נזק ממילא יכולים השכנים לעכב עליה ואם ברצונה לשיר שתבודד את החדר באופן שלא תצא הקול לחוץ.

ולמרות שראיתי בשו"ת שלמת חיים ס"ל שכ' שאינם יכולים לעכב שהרי באפשרותם לתת אצבע בתוך אונם. לא זכיתי להבין דבריו כלל, האם ייעלה על הדעת שכל הבניין כולו יחייב להיות עם האצבע בתוך האוזן מפני אשה אחת. ובעיקר שיכולה היא לשיר בקול נמוך יותר או לבדוד את החדר. ועוד כיון שהוי גיריה דיליה ועל המזיק להרחיק למה נחייב את האחרים להניח אצבע באונם, וצ"ע, ובפרט שברכי יוסף כ' באו"ח ס' ריז שקול אשה הוא איסור דאורייתא. ובפרט שכל עיקר של דיני שכנים בבניין היום אינו מדין שכנים אלא מדין שותפים ובשכונה חרדית בוודאי שעל דעת כן השתתפו, ויסוד חילוק זה מבואר בנתיבות ס' קסנ'.

העולה לדינא:

1. נזק רוחני שמיה נזק גם לגבי דיני שכנים, ואף נחשב לגיריה דיליה ברוב המקרים.
2. אסור לכהן להיכנס לבית שיש בו גוסס.
3. אסור להביא גוסס לבית שיש בו כהן.
4. מותר לראובן להביא את אביו אף אם הוא גוסס ממש לביתו נגד רצון כהני הבניין מהטעמים שהתבארו. בפרט במקרה דנן שאין אביו בגדר גוסס.
5. לכתחילה יש להודיע לכהן שייסגר בתוך ביתו לזמן קצר עד שיביאו את הגוסס.
6. על ראובן לבדד בצורה הלכתית את החדר שבמקרה ואביו ישובק חיים לכל ישראל טומאת המת לא תצא מהחדר.
7. במידה ויש חשש להחמרת מצבו של החולה מפני עיכוב העברתו לבית בנו יש להעבירו מיד אף אם א"א להודיע לכהן.
8. אדם שחייב תלויים במכשירים רפואיים מתקדמים ובלעדיהם היה מת אינו בגדר גוסס.
9. הבא להתחתן עם גרושת שכנו, על החתן לעבור דירה עם אשתו החדשה, מאחר ואסור לגרוש וגרושתו לגור באותו מבוי.
10. כשהדין נוגע גם לדיני ממונות גם לדיני איסור והיתר ואין הדינים קשורים זה לזה בעצם לא יכול אדם לומר 'קים לי' כיון שאין 'קים לי' באיסורים.
11. יכולים השכנים לעכב על אשה המזמרת שירים בקולי קולות בתוך ביתה מצד 'קול באשה ערוה' על אף שיכולים לסתום את אונם. והאמת והשלום אהבו

לדרוש תשלום כל שהו על זה מדין 'אסור להציל את עצמו בממון חברו' ללא תשלום המבואר בב"ק (ס ע"ב). אבל מכיון שהדרך הוא שהאדם נסגר בתוך ביתו לזמן קצר ה"ה כאן שאין הכהן יכול לדרוש תשלום ואם יש חשש להחמרת מצב הגוסס יש להביאו מיד לבית ראובן בנו אף מבלי להודיע לכהן אם אי אפשר בכך.

גדר גוסס: אמנם לאחר עיון נ"ל שכל הנ"ל אינו רלוונטי למקרה דנן, שהרי מבואר (יו"ד ס' שלט) שגוסס אסור לגעת בו ולעצום עיניו ויש בזה חשש רציחה, וע"כ שלא מדובר על אדם שחי ע"י מכוונות רפואיות מתקדמות וכדומה, שאדם כזה הגם שאילולי מכוונות אלו היה כבר מת מ"מ הרי עתה הוא חי ויכולים לגעת בו ולפעמים אפילו לדבר אתו, וא"כ אין הוא בגדר גוסס. עוד כ' הפוסקים שגדר גוסס הוא אדם שהתחיל בו תהליך המיתה [אע"פ שאינו וודאי שימות אלא שע"פ רוב הוא כן], וא"כ אדם כנ"ל פשוט שבזכות מכוונות אלו עדיין לא התחיל בו הליך המיתה, ולא גרע מאדם טריפה שאע"פ שבוודאי ימות מ"מ מותר לגעת בו, וע' בשו"ת תשובות והנהגות ח"ג ס' תנא'.

ואח"כ הגיע לידי ספר **משמרת הכהנים** של הגר"י כהן שהעמיק הרחיב בענייני טומאת כהנים טובא בכל פרטי פרטים של ההלכות, וכ' שם פ"ד הערה יא שתלוי זה בטעם שאסור הכהן להיטמא לגוסס, אם הוא מפני חשש מיתה או מפני תחילת מיתה, ולמ"ד תחילת מיתה יהיה אסור גם בחי ע"י מכוונות, עוד הביא שם בשם הגר"נ קרליץ שאסור לכהן להיטמא גם בכה"ג. אמנם לענ"ד קשה לומר כן שהרי אדם זה לא התחיל בו עדיין הליך המיתה וחז"ל ביארו שכל מי שגוסס אסור לגעת בו, וא"כ יש ללמוד גם להיפך שכל אדם שע"פ הרופאים אפשר לגעת בו ללא חשש כלל ובפרט כאשר באמת נוגעים בו ומחברים אליו מכשירים וכדומה הרי שאין אדם זה גוסס ומותר לכהן להיכנס לאהל, ובפרט לפי הגדרת התשובות והנהגות שהבאנו לעיל.

אמנם מאחר ולדעת הרופאים אביו ימות בזמן קרוב בוודאי שעליו לדאוג שהטומאה לא תעבור לביתו של הכהן שחוששים לדבריהם לחומרא כמבואר ב**פת"ש יו"ד קפז' ואה"ע ס' פב'** וכן גבי יה"כ באו"ח **תרי"ח** ופשוט, ומאחר והוא זה שמביא לבניין אדם שבוודאי ייטמא את הכהנים בזמן קרוב, עליו להסיר כל ספק איסור.

להתחתן עם גרושת שכנו: ולפי הנ"ל השבתי גם לאדם שבא עם שאלה, שלפני זמן קצר נודע לו ששכנו המתגורר באותה קומה בבניין רוצה להתחתן עם גרושתו [של השואל]. והרי למדנו באה"ע ס' **ק"ט סעיף ז'** שאסור לדור באותו מבוי עם גרושתו. וא"כ הוא רוצה לחייב את השכן או לעבור דירה או לבטל את הנשואים. ושכנו אומר שסוף סוף מצאה זיווג הגון וברצונו להביא אל תוך ביתו וכן מצאנו אצל יצחק אבינו שהביא את רבקה לתוך ביתם ולא הלך למקום אחר, ואם הדבר מזיק לו שהוא יעבור דירה.

ומאחר והתברר לעיל שזנק רוחני הוא נזק גם בדיני שכנים ועוד נחשב גיריה דיליה, והלה רוצה להביא עליו חיצים שמוזיקים אותו, על החתן המיועד לעבור דירה עם כלתו או יבטל את הנשואים. ואע"פ שכאן לא שייך מה שלמדנו בגמ' (סנהדרין כו.) טלטולא דגברא קשה מדאיתיה, שהרי השאלה כאן מי משני הגברים חייב לעבור דירה, מ"מ הדין דין אמת. וכן ראיתי

הדרך לבית הדין מתחילה בהכנה נכונה

לייעוץ פרטני, ניסוח כתבי טענות וערעורים, שילוב מקורות הלכתיים, בוררות או גישור ניתן לפנות למשרדו של הרב יצחק דן גרונברגר.

טלפון: 052-761-6780 • דוא"ל: grunberger-law.co.il • 1666law@gmail.com

זכויות וייחוס: כל הזכויות שמורות. בפרסום ציטוט קצר יש לציין את שם מחבר הגיליון, "משפט יצחק", מספר הגיליון, ולצרף קישור פעיל אל אתר המקור.

המידע בגיליון הוא כללי ותורני ואינו תחליף לייעוץ הלכתי או משפטי פרטני. ההכרעה בכל תיק תלויה בעובדות, בראיות ובשיקול דעתו של בית הדין המוסמך.

